

је одлика била, помагање кретања само са једном великом палицом, и окретање помоћу плужног лука а не телемарком. По том се даљим развојем, из ових двеју техника створила нова данас највише употребљавана, т.зв. арлбершка, односно алпијска школа. У формирању савремене школе сарађивали су сви мајстори у смучарству, а познатија имена су Билгери у Тирољу и Ханес Шнајдер у Арлбергу. — Одлика алпијске школе је максимум стабилности у кретању, које се постиже ниским а ширим држањем тела и ногу. Употребљују се две палице а не једна.

Код нас смучарство брзим корацима иде напред. Данас се рачуна да у земљи имамо око 20.000 смучара, од којих је око 5000 организовано у клубове. Сем Словеније и Хрватске у осталим крајевима смучарство је тек у развоју, али постоје знаци да ће оно ускоро обухватити и ове. Централна организација смучарства је Зимско-Спортички Савез у Љубљани. По разним крајевима земље постоје подсавези. Београдски Зимско-Спортички Подсавез основан је тек прошле године, и његова је прва дужност да заинтересује најширу јавност и народ за овај лепи и корисни зимски спорт.

У смучарству постоје, тако рећи три циља, од којих је најважније турно вожење т.ј. излети у планине у циљу освајања девичанске зимске природе и напајању њеним лепотама. Турно смучарство је највише развијено, и оно је за најшире слојеве народа најприступачније и најинтересантније у здравственом погледу. По том долазе сму-

чари-такмичари чији је циљ постизавање великих брзина у кретању. И најзад скакање на скакзоницама које већ излази из оквира чистог спорта и постаје вештина. На жалост у данашњем времену ову дисциплину клубови морају одржавати ради прибављања материјалних средстава, јер оно као призор највише привлачи публику.

За сад најбољи терени су у нашој земљи, у дубокој зими првенствено Горењски крај око Јулијских Алпа, где је квалитет снега најбољи, затим Похорје код Марибора, долине Камнишких и Савинских Алпа, и висораван Покљука код Бледа. С пролећа идеални терени све до јуна месеца су у високом погорју Триглава, од Станићеве коче према Мојстрани па до Коче Седмерих Језера, што претставља један бескрајан снежни предео без флоре и насеља, идеални за слободна ни чим необуздана кретања смучара.

Иначе највећи део наше земље је један велики смучарски терен, стога од Триглава до Шар-Планине и од Динарских Алпи до Ртња, све што је зими покривено снегом надајмо се да ће за коју годину, сваке зиме бити испресецано дубоким смучинама зимских спортиста.

I ДЕО

СКИЈЕ И РУКОВАЊЕ ЊИМА

Спортски прибор скијаша су скијеви. Као сваком спортском прибору потребно је и скијевима посветити нарочиту пажњу приликом руковања. Ако скијаш жели да му скијеви служе добро и корисно, треба да их правилно одржава и негује попут живог бића са пуно љубави. О скијевима и руковању њима, много се већ писало и дискутовало, но поред свега тога мишљења скијаша о томе су често подељена или неисправна. Још чешће она су међусобно противна, нејасна а и нетачна. Ова супротна мишљења дошла су из многе литературе о томе, а и зато што сваки почетник, као и многи старији скијаши, црпе своје знање из описа који су постали застарели и које је савремена литература давно заменила новим, савременим методама, начинима и правцима.

Данас разликујемо четири врсте скијева; и то: 1) Скијеви за туре (излете), ови скијеви се најчешће и виђају; 2) Скијеве за утакмице на дугим пругама; 3) Скијеве за скокове и 4) Скијеве за летње излете на високе, снегом покривене планине.

За излетне и летње скије, употребљава се дрво од јасена, бреста, брезе и хикорија. Скијеви за

скакање и за такмичења на дуге пруге т.ј. скијеви изразито спортског карактера, захтевају нарочито дрво и највише се употребљава хикори-дрво, због своје велике тврдине, углачаности и глаткости.

Страх код публике и појединаца да се не купе рђаве скије, које имају ману, иде често и превисе далеко, тако да се гледа све оно што је споредно а најглавније се заборавља. Колико се њих дуго задржава на облику и боји скијева, док о квалитету дрвета, његовој густини, сувости и другим особинама — уопште не мисле. Има људи који са лупом прегледају линије година у дрвету и не размале капљице лака, а не виде да су скијеви искривљени као турски мач.

Чвор и кврга не морају у скијевима бити опасни ако нису у почетку кривине, тањем делу страга и ако не иду кроз даску делећи је. Треба напоменути да мале па макар и многе кврнице у дрвету нису ни близу тако опасне као оне велике — ређе — кврге које деле даску и кваре смер годишњих линија. Ако се кврга са својим зрацима налази на почетку кривине или страга, онда је скија већ по мало покварена. При томе, мања је штета ако чвор иде у дубину од површине до доње стране која клизи, или обратно, него ако чвор иде попреко скијева — т.ј. од једног бочног руба до другог — или ако се налази више у скијевима. Ако је то наступило онда је даска потпуно искварена.

Саме годишње линије дрвета чине посебан одељак, који је такође врло важан. Већина скијаша, сасвим неоправдано, воли даске са густо поређаним годишњим линијама. Овакве даске су

веома лаке јер садрже много целулозе, но имају и ману да се лако извозе. После кратке употребе доња („клизна“) страна је сва ишарана безбројним малим јаругицама и удубљењима која огрубе глатку површину даске и проузрокују стално, досадно лепљење снега за скијеве.

Исто тако, ове даске се врло брзо суше и постају крте. Скијеви са широким годишњим линијама, напротив, имају гушће дрво, теже се извозе, те имају вредност. Дрво са широким годишњицама још и данас многи проматрају са неповерењем, ма да се већ и у литератури често нађе речи о добрим својствима овога дрвета.

Добре стране дрвета са широким годишњицама јесу: јака густина дрвета, већа и боља гипкост и еластичност и најзад углањенија — глаткија плоча за клизање самих скијева.

Лоше стране би биле ове: рубови скијева лакше се извозе тако, да после кратког времена скија изгледа на рубовима као исцупкана, а затим што се поједине годишње линије одвајају те изгледају као федери код железничких вагона који су наслагани једно на друго. Ово је нарочито важно код скијева који имају рупу за чељустни веза, што може имати за последицу да се изломе. Код хикори дрвета се ове лоше стране готово и не примећују те мислим да добро саветујем ако кажем да код јасеновог дрвета узимамо даске са широким годишњим линијама а код хикорија глатко или сплнт дрво. Исто тако код скијева не смеју линије година да излазе из даске, јер онда настају већ горе поменуте грешке. Ова

грешка није тако велика ако годишње линије излазе на стражњем делу скијева. На отпорност ово нема никаквог утицаја.

Код куповања скијева у првом реду је меродаван новчаник, но тим не желим да кажем да цена увек показује тачно и квалитет скијева. Има јефтиних добрих, као и лоших скувих скијева. Избор између јасена и хикорија је више мање само питање пара. Ко се не плаши великих трошкова тај нека безусловно купи хикори-скијеве јер су оне квалитативно много боље због већ горе поменутих добрих својстава хикори дрвета.

Дужина скијева не зависи увек од висине скијаша, него и од његових скијашких способности и тежине. За скијаша средњих способности и нормалне тежине потребна је дужина скијева која одговара његовој висини са дигнутом руком. При томе, песницом пружене руке треба дохватити врх скијева, али никако преко 2,30, па ма им толико показивао поменути опит. Почетник треба да са песницом дохвати само кривину скијева. Теже особе треба да узму 10—15 см. дуже или 1 см. шире скијеве. Нормална ширина скијева је 7 см. Даме ће узети најбољу дужину, ако нормалну дужину снизе за 10—15 см. тако да им скијеви буду дугачки највише 1,80 до 2 метра. Корпулентнијим дамама, саветује се, због њихове тежине, да не изаберу прекратке скије. Љубо би им се осветило и правило много мука и напора ради многих падова, него што ће то учинити мало дуже скије које се узимају због велике тежине.

Боја скијева нема на квалитет баш никаквог

утицаја. Препоручује се тамнија боја јер се у белом снегу лакше запазе него светле, и могу се брже пронаћи ако неким случајем западну у снег. Но зато се при куповању тамних скијева препоручује пажљивији преглед ради евентуалних грешака у дрвету које се код тамних скијева теже опажају него код светлих.

При куповању, када све одговара жељама купца, треба још прегледати да скијеви нису искривљени. То се најбоље учини овако:

Скијеви се страном за клизање приљубе једна уз другу. Ако се свака од њих тачно приљубљује уз другу, скијеви су добри. Ако се пак приметити да се скијеви, пошто су у средини стегнуте једна са другом, не поклапају тачно и ако један руб не леже тачно на други, знак је да су скијеви по дужини искривљени и због тога неупотребљиви. Да ли су скијеви извргнути може приметити и лаик ако скијеве положи на равну и глатку плоху, а кривина и задњи део стране која клизи се не приљуби тачно. У случају да се плоха не крије, треба само један крај скије — предњи или задњи — да се притисне и ако се скије њишу, то је знак да је скија искривљена и да је неупотребљива. Ова грешка се евентуално може и поправити али ако је скија искривљена по дужини то више није могуће поправити. Други начин утврђивања да ли је скија у том погледу исправна јесте: да се узму два лењира или равна дрвета, па се ставе један преко кривине а други на крају стране која клизи код скијева па их визирамо. Ако један лењир покрива други значи да је скија извргнута.

Скијашаи обично траже велику кривину код скијева. Потпуно је довољна кривина скијева код којих је вршак даске која је положена на патос, удаљен од овога за 12 сантиметара. Ако је кривина велика онда у случају сувога снега, даска гура пред собом све нове и нове гомиле снега које коче и умањују брзину. Ако је кривина мала, даска само притискује снег к земљи. Кривина скијева у средини служи да се скија потпуно приљуби на тло, када скијаш ступи на њу јер би се без ове кривине у средини вршак и крај скијева издигли. Иначе за њу се не може казати колико износи. То зависи од квалитета дрвета и тежине скијаша. Правило ипак нека буде да када скијаш ступи на даску, цела клизална страна се потпуно приљуби уз тле. Када је и ова проба извршена треба искушати еластичност и гинкост скијева. Предња кривина мора бити гинљива и еластична, а средина до краја скијева нека буде тврда и уочена.

Кад прегледи нису показали никакве мане код скијева, можемо их купити. Пошто пак уз скијеве иду упоредо и везови хоћу и о њима нешто да проговорим.

Највише се употребљавају хунтфелд и лангримен везови. Осим ових главних има још доста средњих врсти који претстављају разне комбинације ових главних. Ипак, најбољи су мекани везови на кајишеве, јер нису тешки, лако се поправљају, надоместе или промене. Овом приликом треба напоменути да рупа за причвршћавање чељусти (металних делова) веза, не ослаби ни мало скијеве, ако се дрво и ткиво скијева није приликом

намештања чељусти покварило нити жиле распале. Кроз рупу провучена чељуст код везова са чељустима показује толико предности да их по искуству најбољих скијаша препоручују за скокове и вожњу са запрекама лангримен или хутифелд везови са запињачем. Код устрајне вожње или такмичења на дуге пруге узимају се данас најчешће везови без кајишева, а између осталих најпре Бергендал-вез. За излете и туре виђа се код најбољих сикјаша само мекани вез, т.ј. лангримен и хунтфелд вез. За овдашње прилике препоручујем Сајдл-мекани вез.

Скијашке палице (штапови). У почетку скијања скијало се са веома дугим палицама. После тога се прешло на сасвим кратке, но искуство показало је да су најбоље палице чија дужина сеже тачно под мишку скијаша. За устрајну вожњу препоручује се мало дуже палице. Предност овако изабраних палица је да се код вожње у равници скијаш може много даље одгурнути и отежати скијеве тако да иде и много брже напред, него онај са кратким палицама.

И палица има више врсте, но главне су: лескове, поперове и бамбус. Палице од другог материјала не треба узимати пошто треба да су лаке. Точкови на палицама су обично или премалени и превише ретко плетени. Пречник котача треба да буде цирка 20 см. а никако мањи од 17 см. Плетиво треба да буде густо и од узаних кајишева да не би палица била претешка. Обод котача треба да буде из два обруча и од морске трске, а никако од алуминијума или масивног дрвета. Причвршћа-

вање котача на палицу треба тако учинити да се котач слободно креће, јер само у том случају у сваком положају палице котач стоји водоравно положено на снегу како треба. Врх палице треба да буде од доброг челика и око 5 см. дугачак. Врх не треба да буде из једног комада са цевком за напињање вршка на палицу, него се прво навлачи цев а тек после се причвршћује шиљак, који треба да држи причвршћену напетост дрвета коју је направила цев.

Замка за руку на горњем крају скија не сме да је узана као канап, него треба да буде широка два до три см. и да је од коже јер врло често лежи скоро цела тежина тела на њој. Ради тога треба да је чврсто причвршћена и да је једанпут заврнута тако да рука може лепо дланом да лежи у замки.

Сада да се повратим на нашу праву тему. Скијеви треба да пред импрегнацију почивају и никако се не смеју употребљавати. Влажна и сирова клизална страна сувише би брзо отслужила нарочито код јасена који би због усисане влаге подлегао и сувише брзо. Ланено уље које је врло добро за импрегнавање дрвета, препоручује се само за пролеће после завршене сезоне. У јесени или зими, треба скијеве импрегнирати сувим јеловим тером. Ланено уље се врло тешко упија и остаје на површини прилепљено што проузрокује тешка лепљења снега и слеђивање. Мазива за скијеве код ланеног уља се врло лако скидају јер ланено уље нема толику кохезиону моћ као тер који врло добро везује мазиво за даску. Толико пута